

HUIS VOOR KLOKKENLUIDERS

Huis voor Klokkenluiders
Maliebaan 72
3581 CV Utrecht

Postbus 10088
3505 AB Utrecht

Telefoon: 088 - 1331000
Website: www.huisvoorklokkenluiders.nl
Email: info@huisvoorklokkenluiders.nl

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal Den Haag

Telefoon: 088 - 1331000
E-mail: info@huisvoorklokkenluiders.nl

Utrecht, 30 juni 2020

Onderwerp: Stand van zaken Huis voor Klokkenluiders

Geachte mevrouw Arib

In het Algemeen Overleg (AO) van de Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken met de minister van BZK, op 4 maart jl., is gesproken over het Huis voor Klokkenluiders. Onlangs ontving u het jaarverslag 2019 waarin de ontwikkelingen en resultaten van het Huis in het vorige kalenderjaar werden belicht. Graag informeer ik u nu, medio 2020, over de huidige stand van zaken.

Het was nog geen twee weken na het AO van 4 maart dat Nederland in een intelligente lockdown ging. Sinds dat moment heeft het coronavirus onze samenleving in zijn greep, waardoor organisaties en werkgelegenheid worden bedreigd. Zoals ik u recent aangaf in de aanbiedingsbrief bij het jaarverslag zetten de actuele ontwikkelingen druk op verhoudingen binnen organisaties. De kans op integriteitsschendingen, ongewenste omgangsvormen en misstanden neemt toe. Het Huis voor Klokkenluiders ontving in dit verband al een aantal signalen en meldingen van werknemers.

Het Huis voor Klokkenluiders wijst erop dat het in het belang is van organisaties, van de samenleving en de bescherming van melders van misstanden in het bijzonder, dat organisaties, privaat en publiek, hun integriteitsmanagement juist ook in tijden van crisis op orde hebben. Het Huis voor Klokkenluiders zet zich – in lijn met zijn toekomstvisie¹ - in voor integriteitsbevordering in arbeidsrelaties en deelt kennis en inzichten daarover met

¹ Zie voor de toekomstvisie <https://www.huisvoorklokkenluiders.nl/>

organisaties. Dat wij juist nu het grote belang van adequaat integriteitsmanagement en met name ook het belang van het beschermen van melders van misstanden benadrukken, past daarbij.

Toekomstvisie

Het bestuur en de directie van het Huis hebben samen met de medewerkers en vele anderen een toekomstvisie opgesteld, die onder meer het Huis positioneert als een autoriteit voor integriteit en klokkenluiden. Deze visie past ook in de aanbevelingen van Nationale Ombudsman Van Zutphen. Deze toekomstvisie vormt ook de basis voor onze bijdrage aan de ontwikkeling van wetgeving die nodig is voor de implementatie van de EU-richtlijn en de verwerking van de uitkomsten van de evaluatie van de Wet Huis voor klokkenluiders die het Huis, evenals Van Zutphen, graag betrokken ziet bij het implementatietraject. Het Huis maakt zich sterk voor een Nederland dat niet slechts voldoet aan de verplichtingen uit de nieuwe EU-richtlijn, maar in de voorhoede opereert op het gebied van integriteit en klokkenluiden. De bescherming van melders van misstanden staat hierbij voorop.

In onze toekomstvisie staan drie uitgangspunten centraal:

1 Een heldere rol en positie van het Huis in advisering en onderzoek.

Het Huis voor Klokkenluiders heeft met het oog op die heldere rol en positie onder meer de interne werkwijze voor de invulling van de adviestaak aangepast zodat deze nog beter aansluit bij de kerntaken van het Huis. De werkwijze is terug te vinden op de in 2019 vernieuwde website www.huisvoorklokkenluiders.nl. Ook is gewerkt aan een nieuwe beschrijving van het onderzoeksproces waarmee de positie van de klokkenluider in onderzoeken naar misstanden helder wordt beschreven. Melders van misstanden die een beroep op het Huis doen moeten weten wat ze van ons kunnen verwachten. Ook het onderzoeksproces is terug te vinden op de website.

2 Vroegtijdig en op maat gekozen optreden door het Huis.

Als melders met een vermoeden van een misstand bij hun organisatie geen gehoor krijgen of als een meldprocedure geen goede opvolging krijgt, is onderzoek niet in alle gevallen het eerst aangewezen middel. Het Huis kan in zo'n situatie vroegtijdig interveniëren en – mét instemming van de melder - organisaties aanspreken, of toezichthouders of inspectiediensten attenderen op de melding in het licht van hun onderzoekstaak. Dat doet het Huis niet als belangenbehartiger, maar als aanjager van het proces dat moet leiden tot een oplossing. De beste bescherming van klokkenluiders is immers het voorkomen of vroegtijdig oplossen van een conflict.

3 Het Huis als centraal kennisinstituut en knooppunt in het Nederlandse integriteitssysteem met betrekking tot werkrelaties.

Het wordt voor werkgevers, vertrouwenspersonen, onderzoekers, HR-medewerkers, OR-leden en integriteitsfunctionarissen binnen bedrijfstacken en de publieke sector steeds vanzelfsprekender om het Huis te vinden voor overleg of vragen over integriteitsbeleid. Het Huis rekent het tot zijn taak organisaties te informeren over integriteitsmanagement in werkrelaties. Met het versterken van de integriteit van organisaties is de samenleving als geheel gediend.

Het Huis publiceert met enige regelmaat brochures in een serie 'Integriteit in de praktijk' over praktisch integriteitsbeleid. Recent verscheen in deze serie de brochure 'Intern onderzoek'². Een zorgvuldig intern onderzoeksproces is voor melders van misstanden, werknemers die zich uit willen spreken, van groot belang.

Advies

Het Huis voor Klokkeluiders startte in 2020 met een voorraad van 179 adviesdossiers. In de eerste vijf maanden van het jaar 2020 zijn vervolgens 146 nieuwe adviesverzoeken in behandeling genomen. In alle gevallen worden adviesvragers bijgestaan met voorlichting en informatie. Waar nodig vindt ook doorverwijzing en bemiddeling plaats naar personen of instanties die beter dan het Huis geschikt zijn om verdergaande bijstand te verlenen. In 15 van de openstaande zaken uit 2020 is reeds geoordeeld dat er inderdaad sprake lijkt te zijn van een klokkenluiderssituatie, vanwege een redelijk vermoeden van een misstand. In 94 van de 146 gevallen was geen sprake van een klokkenluiderssituatie. Die zaken zijn beëindigd.

		Afgesloten zaken	Openstaande zaken op 1-06-2020
Aantal adviesverzoeken op 1-01-2020	179	96	83
Nieuwe adviesverzoeken in 2020	146	94	52
	325	190	135

Onderzoek

In eerste helft van 2020 zijn bij het Huis voor Klokkeluiders tot nu toe 7 nieuwe verzoeken om onderzoek binnengekomen. Het ging om 5 verzoeken om een misstandonderzoek, 1 verzoek om een bejegeningsonderzoek en 1 verzoek om een combinatie van beide. In februari 2020 heeft één bejegeningsonderzoek geresulteerd in een rapport dat op de website van het Huis is gepubliceerd. Momenteel lopen er 13 onderzoeken bij het Huis, waaronder 11 onderzoeken van vóór 2019. Van deze onderzoeken gaat het bij 3 om misstanden, bij 5 over bejegening en bij 5 om een combinatie van beide. Binnenkort wordt een rapport naar aanleiding van een langlopend bejegeningsonderzoek verwacht. Een ander misstandonderzoek is in een vergevorderd stadium. Dit betekent dat het Huis vanaf 2019 onderzoeken publiceert, in 2019 drie onderzoeken en binnenkort komt het vijfde onderzoek uit.

² <https://www.huisvoorklokkeluiders.nl/Publicaties/brochures/2020/04/01/integriteit-in-de-praktijk---intern-onderzoek>

	Binnen-gekomen verzoeken	Soort verzoek misstand	Soort verzoek bejegening	Soort verzoek misstand en bejegening	Totaal aantal lopende onderzoeken	Onderzoek misstand	Onderzoek bejegening	Onderzoek misstand en bejegening	Rapport (feb 2020) (bejegening)
1e helft 2020	7	5	1	1	13 (o.m. 11 verzoeken voor 2019)	3	5	5	1

Afhandeling zaken van voor 2019

Nationale Ombudsman de heer Van Zutphen adviseerde in zijn brief aan de minister van BZK van 1 oktober 2019 om het Huis alleen nog verzoeken om onderzoek in behandeling te laten nemen die sinds 2019 zijn ontvangen. Bij de zaken van vóór 2019 heeft het Huis de aanbeveling van Van Zutphen opgevolgd, door hierin advies te vragen aan twee externe deskundigen, de heren mr. H.F.M. Hofhuis, oud-president van de rechtbank Den Haag en voorzitter van de Governance Commissie Gezondheidszorg en prof. dr. A.M. Hol, hoogleraar Encyclopedie van het Recht en Rechtsfilosofie te Utrecht. Zij hebben inmiddels adviezen uitgebracht (in bijna alle gevallen inhoudend dat er in meer of mindere mate onderzoek zou moeten plaatsvinden) die door het bestuur zijn overgenomen. Met de betrokken verzoekers heeft het Huis hierover contact.

Formatie

De formatie van 17,6 formatieplaatsen is in 2019 uitgebreid met 7 fte (tot 24,6). Deze formatie-uitbreiding is ingezet voor onderzoek en zal ook worden ingezet voor de noodzakelijke stroomlijning van diverse werkprocessen, zoals financiële processen, personele processen en ICT processen. Ambities die betrekking hebben op verdere uitbreiding – bijvoorbeeld, in lijn met het genoemde advies van dhr. Van Zutphen, van onderzoek en de kennisfunctie van het Huis - behoeven extra financiering. Het gesprek daarover met BZK vindt plaats.

Maatschappelijke AdviesRaad

Voor het zomerreces, komt voor het eerst de Maatschappelijke AdviesRaad (MAR) van het Huis online bijeen, voor een kennismaking en een eerste oriëntatie op het Huis voor Klokkenluiders en de Wet Huis voor Klokkenluiders. Tot de MAR zijn toegetreden: mevr. mr. I. (Inge) Brakman, onder meer voorzitter van de Alliantie Medezeggenschap en Governance van de SER, mevr. drs. A.M.C. (Angelen) Eijnsink, oud-lid van uw Kamer en onder meer voorzitter van de bestuursraad van het CAOP, dhr. A. (Tuur) Elzinga, vice-voorzitter van de FNV en oud-lid van de Eerste Kamer, dhr. prof. dr. A.M. (Ton) Hol, hoogleraar Encyclopedie van het recht en Rechtsfilosofie, Rijksuniversiteit Utrecht en dhr. Prof. dr. Z. (Zeger) van der Wal, bijzonder hoogleraar Bestuurskunde bij het Instituut Bestuurskunde op de Ien Dales Leerstoel, Rijksuniversiteit Leiden.

Wetsevaluatie

Binnenkort verschijnt de wetsevaluatie 'Wet Huis voor Klokkenluiders', uitgevoerd in opdracht van de minister van BZK. Het Huis voor Klokkenluiders heeft de onderzoekers van het bureau dat de evaluatie heeft uitgevoerd, 'KWINK groep', uitvoerig geïnformeerd over de wijze waarop het Huis inhoud heeft gegeven aan de uitvoering van de wet en ervaringen, inzichten, suggesties en aandachtspunten gedeeld ten behoeve van de wetsaanpassing.

Internationaal

Op initiatief van het Huis voor Klokkenluiders hebben overheidsorganisaties uit verschillende Europese landen in mei 2019 een netwerk opgericht waarin zij samenwerken en kennis uitwisselen op gebied van integriteit en klokkenluiden: NEIWA (Network of European Integrity and Whistleblowing Authorities). Na bijeenkomsten in mei en december 2019 heeft vrijdag 26 juni jl. de derde NEIWA meeting plaatsgevonden, onder leiding van de Italiaanse anti-corruptieautoriteit en het Huis voor Klokkenluiders. Inmiddels zijn deelnemers uit 22 EU-lidstaten aangesloten. Op de agenda stond de consistente implementatie van de Europese Richtlijn ter bescherming van melders van misstanden (2019/1937) en het belang van bescherming van ethiek, integriteit en een "speak-up" cultuur juist in tijden van Covid. Op de website van het Huis zal de aangenomen Verklaring worden gepubliceerd.

Het Huis wil de productieve eerste helft van 2020 in de rest van het jaar een vervolg geven. Daarnaast staat dit jaar in het teken van de wetsevaluatie en de implementatie van de Europese Richtlijn. Het Huis ziet dit als een kans om de bescherming van melders van misstanden in Nederland nog beter te borgen en om verder te bouwen aan de versterking van het Huis voor Klokkenluiders.

Namens bestuur en directie,

Wilbert Tomesen
Voorzitter bestuur Huis voor Klokkenluiders

Een afschrift van deze brief wordt ook rechtstreeks verzonden naar de griffie van de Vaste Commissie BZK.